

ŠPORT MLADIH

IV. KONGRES ŠPORTNIH PEDAGOGOVI
JUGOSLAVIJE
IN
I. MEDNARODNI SIMPOZIJ

Z B O R N I K   R E F E R A T O V

P R O C E E D I N G S   O F

IV. CONGRESS OF SPORTS PEDAGOGUES
OF YUGOSLAVIA
AND
I. INTERNATIONAL SYMPOSIUM

SPORT OF THE YOUNG

Ljubljana-Bled
Jugoslavia
3.do 5. 10. 1990

ANALIZA NEKIH TEMELJNIH KVALITETA
NASTAVNIKOVA DJELOVANJA IZRAŽENA KROZ
PROCJENU UČENIKA I STUDENATA

ANALYSIS OF SOME BASIC QUALITIES OF
TEACHERS' ACTIVITIES ASSESSED BY
THEIR PUPILS AND STUDENTS

ABSTRACT

A sample of 3225 pupils and students from 12-20 years of age were offered a scale of answers in order to research into their attitudes regarding their Physico-Health Culture teachers as specialists, pedagogues and cultured persons. By basing it on both the statistical analyses and the variance analysis it was possible to reach the following conclusion: The elementary school pupils expect their PHC teachers to know more about their profession and have greater possibility for their pedagogical and humane activities. The secondary school pupils think that in addition to more efficient pedagogical activities their teachers should possess a greater knowledge of their profession. The students expect them to have a thorough knowledge of their profession and a certain level of communication. It is evident that a greater number of teachers (about 50%) are well accepted by both pupils and students, while about 10-12% of teachers do not possess the analyzed components of their personality to a degree that could satisfy both pupils and students. The results of the researches suggest that their attitudes and opinions regarding their teachers should be seriously taken into consideration.

1. PROBLEM

Ličnost nastavnika je najvažnija, a možda i presudna za ostvarenje odgojno-obrazovnih zadataka i postizanje uspjeha u nastavnom radu. Specifičnost fizičke kulture, po cilju i zadacima, zahtijeva da nastavnik posjeduje kompleksne kvalitete za uspješno djelovanje. Nažalost, svjedoci smo još uvijek poistovjećivanja ličnosti nastavnika, a n rijetko i trenera s njegovim "fizičkim" svojstvima, ili u najboljem slučaju sa užim stručnim kvalitetama. Takva pozicija opisana tek jednim naglašenim elementom ne može zadovoljiti ni potrebe djece, ni suvremenog rada u fizičkoj kulturi, a niti društvo u cijelosti. Posebno iz razloga što se traži dvosmjerna komunikacija između dva aktivna i svjesna subjekta. Učnici neposredno i zorno

doživljavaju nastavnika, i u stanju su da ocijene njegovo kompleksno djelovanje. Stoga je nužno usporediti stavove i mišljenja učenika s društveno-pedagoškim postavkama. Ovakav pristup analizi kompleksiteta djelovanje daje nam sliku o tome kakav je nastavnik u očima učenika i studenata, i je li ta slika u skladu sa pretpostavljenim modelom.

2. METODE RADA

Slojevitost nastavnikova djelovanja zahtijeva analizu:

- integriranosti karakteristika u dobro strukturiran sustav;
- stabilnosti takve strukture kroz stupnjeve edukacije;
- efikasnosti i postojanosti zakonitosti ponašanja sustava.

Uzorak ispitanika definiran je sa 3225 ispitanika u Splitu, od čega 1500 osnovaca, 1220 srednjoškolaca i 505 studenata koji su redovito poladjali nastavu Tjelesne i zdravstvene kulture u prethodnoj školskoj godini. Od ulaznih varijabli namijenjenih procjeni modela stavova i interesa subjekata prema nastavi TZK zadržane su u ovom istraživanju tri: STRU (procjena stručnosti nastavnika), PEDA (pedagoško djelovanje) i KULT (širina opće-kulturnih informacija). Skale odgovora sadržavale su 7 mogućih kategorija, pri čemu veći broj označava bolje izraženo svojstvo, neutralan odgovor fiksiran je u sredinu skale, a odgovor označen sa 1 odsustvo analizirane osobine.

3. REZULTATI I DISKUSIJA

Društvena je pretpostavka da samo kompleksno strukturirana i izbalansirana ličnost nastavnika može odgovarati pedagoškim i funkcionalnim zahtjevima edukacijskog procesa. Ukupnost djelovanja dakle, nedopustivo je jednostrano promatrati kroz unificirane jednodimenzionalne projekcije. Tim više što je nastavnik posrednik između kulture općenito i mladih generacija. Nema sumnje da su učenici i studenti u stanju objektivno ocijeniti sveukupnost djelovanja nastavnika, ali i njegovu poziciju u realnom okruženju (Z. Kosinac i D. Bonacin 1988.). Integritet različitih karakteristika djelovanja zasigurno je očuvan i u stavovima učenika.

Naravno postavlja se sada pitanje kako je svaka od tih kategorija distribuirana i kolika je stabilnost stavova subjekata u različitim stupnjevima edukacije, obzirom da u svakoj edukacijskoj fazi postoje i različiti modaliteti djelovanja nastavnika, a također i maturacijom i socijalnom okolinom uvjetovani utjecaji.

Na grafikonima 1., 2. i 3. prikazani su upravo ovi pokazatelji, kao manifestacije efekata rada na internu strukturu stavova učenika i studenata.

Evidentno je da za sva tri analizirana obilježja postoji zakonitost iskazanih odgovora. Više od 50% subjekata nastavnika cijeni iznadprosječno u svim obilježjima, a ne mali je broj onih koji se sa njim i njegovim djelovanjem u mnogome identificira. Iz iskustva je poznato da postoji u određenog broja učenika sklonost ka pedagoškom radu i možda su upravo ti subjekti budući potencijalni pedagozi i nastavnici. Ali isto tako nema sumnje da sama sklonost tih subjekata nije i ne može biti dostatna za iskazana opredjeljenja. U interakciji sa posebnim interesom učenika i njihovom osobnom identifikacijom zasigurno je iznimno kvalitetno djelovanje određenog broja nastavnika koji na svoje učenike djeluju iznimno pozitivno i motivirajuće, što je činjenica od kapitalnog značenja. Naročito je značajno to što je takav stav izražen u sva tri analizirana obilježja trajno i konzistentno, i čvrsto potkrijepljuje saznanje o mnogo širem utjecaju nastavnika nego se to obično misli, ali i upozorava da subjekti u nastavnom procesu nastavnika doživljavaju istinski kao cjelovitu osobu. Nažalost očito je i da egzistira jedan manji broj nastavnika koje subjekti doživljavaju u svakom pogledu znatno manje poželjno. Ispodprosječnih procjena je tipično oko 10 - 15%, i to ponovno podjednako kroz stupnjeve edukacije i tretirana obilježja. I ovakva postojana informacija ne smije se zanemariti, jer upućuje na egzistenciju određenog broja nastavnika koji u očima subjekata posjeduju karakteristike nepoželjne u odgojno-obrazovnom radu. Naravno, ovakvom zaključku može se suprotstaviti protuargument o određenom broju učenika koji teško prihvaćaju edukacijske obaveze i zadatke, što je sasvim moguće. No imajući u vidu analizirane osobine nastavnika, karakteristike edukacijskog područja (nastava TZK) i integriranost analiziranih osobina, čini se ipak daleko vjerojatnijom pretpostavka o, istina manjem broju, ali ipak prisutnih nastavnika koji iz raznih razloga ne postižu nivo komunikacije sa subjektima u procesu, istinski kompleksno podržan autoritet i poštovanje, a samim tim ni adekvatnu efikasnost cijelog procesa. Između opisanih stavova na različitim polovima prisutan je indiferentan stav, ocijenjen intenzitetom 4, koji je zastupljen sa oko 25-30% odgovora. Mora se priznati, neutralan stav takodjer nije poželjan u edukaciji, ali je barem prihvatljiv, jer može predstavljati i određen broj subjekata koji se ne mogu, iz raznih razloga, odlučiti za objektivnu procjenu svog nastavnika, ili u toj mjeri prisutne nastavnike koji sa prosječnim uspjehom angažiraju i aktiviraju subjekte. Kapitalan je zadatak da se upravo ovu grupu učenika osvoji i motivira, ali isključivo adekvatnim pristupom i kvalitetnim radom.

4. ZAKLJUČAK

Uzorku od 3225 učenika i studenata u Splitu, kronološkog raspona 12-20 godina ponudjeni su skalirani odgovori s ciljem da se istraže stavovi prema nastavniku TZK kao stručnjaku, pedagogu i opće kulturnoj osobi. Registrirana je integriranost sva tri obilježja u dobro uravnotežen sustav. Zapažena je egzistencija većeg broja nastavnika dobro prilivačenih od djece i studenata (više od 50%), manji broj s nekim obilježjima koja subjekti vrlo kritički sagledavaju i negdje oko trećine ukupnog broja za koje subjekti nisu sigurni pri procjenjivanju ili ih doživljavaju kao prosječne odrasle osobe.

5. LITERATURA

1. Brus, J.B., E.J. Viliam: Savremeno izučavanje produktivnosti nastavnika. Svjetlost, Sarajevo, 1972.
2. Kosinac, Z., D. Bonacin: Model stavova i interesa subjekata u nastavi Tjelesne i zdravstvene kulture. Projekat, Savez za fizičku kulturu, Društvo pedagoga fizičke kulture - Split, 1988.
3. Malić, J.: Razrednik u osnovnoj školi. Školska knjiga, Zagreb, 1972.
4. Mandić P.: Humanizacija odnosa u školi. Sarajevo, 1980.
5. Nils, A.: Slobodna deca Samerhila. Beograd, 1988.
6. * * * : Pedagoška enciklopedija II. Zavod za izdavanje udžbenika, Novi Sad, 1989, str.: 103-106.